

Romantická deformácia lásky: „Dobré srdce“

Plinio Corrêa de Oliveira

24. apríla 2021 ✝ Cirkev

Zdroj: wikimedia commons

Je nenávisť hriech? Áno, nie? Prečo? Ak by niekto v tejto veci robil prieskum medzi katolíkmi, našiel by veľmi podivné odpovede a odhalil hrozný chaos v predstavách veriacich, zásadnú nelogickosť.

Pre mnohých ľudí, v ktorých ešte pretrvávajú zvyšky romantizmu zdedené z 19. storočia, je nenávisť nielen hriechom, ale je to hriech *par excellence*. Podľa romantickej definície zlý človek je ten, kto má nenávisť v srdci. Naopak, cnosťou *par excellence* je добрota, a preto pri všetkých hriechoch možno uznať za poľahčujúci faktor, ak sa ich dopustí osoba „dobrého srdca“. Túto vetu často počuť: „*Chudák X, mal slabosť, odišiel od manželky „oženíl sa“ v Uruguaji, ale v hĺbke duše je to veľmi dobrý človek, má dobré srdce.*“ Alebo: „*Chudák Y, nechal ich kraďnúť na svojom oddelení, ale bolo to z prehnanej láskavosti: nevie nikomu povedať nie.*“

Kto je teda človek „dobrého srdca“? Samozrejme, že tu nejde o vlastné srdce, ale stav mysle. „Dobré srdce“ má ten, kto veľmi zreteľne cíti, čím ostatní trpia. A práve z tohto dôvodu nikdy nikoho nenechá trpieť. Kvôli „dobrému srdcu“ môže človek systematicky nechať nepotrestané zlé skutky svojich detí, dopustiť, aby medzi žiakmi v triede, v ktorej učí, alebo medzi pracovníkmi, ktorých vedie, vládla anarchia. Výčitka by predsa niekoho mohla zarmútiť a na to sa človek „dobrého srdca“ nevie odhodlať, pretože sám príliš trpí tým, že spôsobuje druhým utrpenie.

Človek „dobrého srdca“ obetuje všetko tomuto základnému cieľu, ktorým je ušetriť druhých od utrpenia. Ak vidí, že sa niekto sťažuje na tvrdosť Desatora, okamžite myslí na potrebu určitých reforiem, zmiernenia či ústretovej interpretácie. Ak vidí niekoho trpieť závišťou, pretože nie je vznešený alebo milionár, okamžite myslí na demokratizáciu. Ak je sudcom, jeho „dobrota“ ho privedie k tomu, aby hľadal všetky možné právnické kľučky, aby určité trestné činy zostali nepotrestané. Ako policajný komisár bude zatvárať oči pred určitými skutočnosťami, ktoré je povinný represívne potláčať. Ako riaditeľ väznice bude chcieť zaobchádzať s odsúdeným ako s nevinnou obeťou zlej doby a okolitého prostredia; a následne zavedie trestný režim, ktorý premení dom nápravných zariadení na miesto stretnutia všetkých nerestí, v rámci ktorého slobodná

komunikácia medzi väzňami všetkých vystaví nákaze aj tých vírusov, ktorými sa ešte nenakazili. Ak bude učiteľom, bude ospalým a dobromyseľným spôsobom hodnotiť žiakov, ktorí si zaslúžia najviac štvorku či päťku. Ako zákonodarca sa bude systematicky prikláňať ku skracovaniu pracovnej doby a zvyšovaniu miezd. V medzinárodnej politike bude presadzovať pohodlnejšiu a jednoduchšiu kapituláciu, pokiaľ pomôže udržať mier bez námahy aspoň ešte niekoľko dní.

Za všetkými týmito postojmi stojí **predstava, že na svete existuje iba jedno zlo, a to fyzická alebo morálna bolesť**: preto je dobré všetko, čo má tendenciu vyhýbať sa utrpeniu alebo ho potláčať, a zlo je to, čo ho má tendenciu produkovať alebo prehlbovať. Človek „dobrého srdca“ má zvláštnu formu citlivosti, ktorou sa dojme pri pohľade na akékoľvek utrpenie, a bude obhajovať každého, ktorý trpí, akoby bol obeťou nejakej nespravodlivej agresie. V rámci tohto pojmu „milovať svojho bližného“ znamená nechcieť, aby trpel. Nechať ostatných trpieť znamená vždy a nevyhnutne nenávidieť ich.

Preto človek „s dobrým srdcom“ má veľmi zvláštnu psychológiu. Všetci, ktorí horlia za poriadok, za hierarchiu, za integritu zásad, za obranu dobrých pred útokmi zla, sú krutí, pretože svojou energiou „nechajú trpieť“ „úbohých nešťastníkov“, ktorí sa „zo slabosti“ pošmykli a padli.

A ak voči všetkým hriešnikom zeme prejavuje človek „dobrého srdca“ toleranciu, je veľmi pravdepodobné, že má nenávisť voči mužovi „zlého srdca“, ktorý „spôsobuje ostatným utrpenie“.

Toto sú všeobecné vlastnosti, ktorými možno zhrnúť veľmi častý stav ducha. Je zrejmé, že sme sa zamerali na typický prípad. Vďaka bohu, len relatívne malý počet ľudí zachádza do týchto extrémov vo všetkých oblastiach. Ale je bežné stretávať ľudí, ktorí sa v rôznych situáciách presne takto správajú.

A existuje veľa ľudí, u ktorých možno spoznať aspoň niektoré indície tohto stavu mysle. Aj tu to niektoré príklady osvetľujú. Aby sme ukázali, ako hlboko je v Brazílii zakorenené toto zlo, vybrali sme tieto príklady toho, ako sa katolíci bežne rozprávajú a čo pociťujú.

Aby bolo zrejmé, čo na príkladoch, ktoré uvedieme, nie je v poriadku, začnime rýchlym pripomenutím si, čo je autentická katolícka náuka o tejto téme.

Pre Cirkev nie je najväčším zlom na tomto svete utrpenie, ale hriech. A najväčšie dobro nespočíva v tom, aby sme mali dobré zdravie, hojný stôl, pokojný spánok, tešili sa z pôct, málo pracovali, ale **aby sme konali Božiu vôľu.** Utrpenie je určite zlé. Ale toto zlo sa dá v mnohých prípadoch zmeniť na dobro ako prostriedok odčinenia, formácie a duchovného pokroku. Cirkev je Matka, najnežnejšia, najpozornejšia, najčistejšia z matiek. Dá sa o nej, ako o Panne Márii povedať, že je *Mater Amabilis, Mater Admirabilis, Mater Misericordiae*. Preto sa vždy usilovala, dodnes sa usiluje a do konca vekov sa bude maximálne usilovať odstraňovať od svojich detí a zo všetkých ľudí každú zbytočnú bolesť.

Nikdy im však neprestane ukladať bolesť, pokiaľ si to vyžaduje Božia sláva a spása duší. **Žiadala od mučeníkov všetkých storočí, aby prijímali tie najkrutejšie muky, žiadala križiakov, aby opustili pohodlie domova, aby mohli čeliť tisíckam námah, nekonečným bojom a vlastnej smrti v cudzej krajine.** A aj dnes žiada misionárov, aby sa vystavili všetkým rizikám, všetkým ťažkostiam na najnehostinnejších a najvzdialenejších miestach. **Od všetkých veriacich žiada nepretržitý boj proti vášňam, vnútornú silu o potlačenie všetkého zlého.** Toto všetko predpokladá také veľké utrpenie, že ho Cirkev považuje za neznesiteľné pre ľudskú slabosť až do tej miery,

že učí, **že bez Božej milosti nikto nedokáže plniť prikázania v ich úplnosti a natrvalo.**

Cirkev všetko toto utrpenie ukladá s uvážlivosťou a dobrotou, ale bez váhania, bez ľútosti či slabosti. A to nie napriek tomu, že je dobrou matkou, ale práve preto. Matka, ktorá cíti výčitky svedomia, je nerozhodná alebo ustúpi a prestane nútiť svoje dieťa študovať, podrobiť sa bolestivému, ale nevyhnutnému lekárskemu ošetrovaniu či prijať zaslúžený trest, by nebola dobrou matkou.

Cirkev očakáva toto správanie aj od svojich detí, a to nielen voči sebe, ale aj voči svojim blíznym. Je správne, keď sa zbavujeme zbytočných bolestí, ktorým možno predchádzať. Musíme mať milosrdné srdce k blíznym, smútiť nad ich utrpením a nešetriť úsilím o ich zmiernenie. **Musíme však milovať umŕtvovanie, musíme odvážne trestať svoje telo a predovšetkým bojovať s húževnatosťou, jasnozrivosťou a úzkostlivosťou proti chybám našej duše.** A keďže láska k blížnemu nás vedie k tomu, aby sme aj pre neho chceli to isté, čo prajeme sebe, nesmieme váhať a musíme mu pomáhať trpieť, pokiaľ je to potrebné pre jeho posvätenie.

Pri uplatňovaní týchto zásad je teda ľahké poukázať na mnohé odchýlky spôsobené romantickým chápaním „dobrého srdca“.

„Dobré srdce“ znamená mať určitú blahosklonnosť k skrytým formám rozvodu kvôli súcitu s manželmi; súcitiť s ľuďmi zasvätenými Bohu a schvaľovať porušenie rehoľných sľubov a kňazského celibátu; laxne uvažovať o problémoch týkajúcich sa obmedzenia počtu detí zo súcitu s matkou atď.

V iných oblastiach „dobré srdce“ spočíva v tom, že človek je proti polemikám, aj keď spravodlivým a umierneným, proti Indexu (Register zakázaných kníh), proti Svätému ofíciu (Kongregácia pre náuku viery), proti inkvizícii (aj bez zneužívania, ku ktorým miestami dochádzalo), proti krížovým výpravám, pretože kvôli tomu všetkému človek trpí. V ďalších oblastiach sa „dobré srdce“ prejavuje v tom, že **nehovoríme o diablove, o pekle ani o očistci; nevarujeme chorých, že sú blízko smrti, a nehovoríme hriešnikom o závažnosti ich morálneho stavu,** nehovoríme im o umŕtvovaní, pokání alebo kajúcnosti, pretože aj to spôsobuje utrpenie. Už sme zažili protest katolíckeho pedagóga proti známkovaniu v škole, pretože lenivým žiakom spôsobuje utrpenie! Ako sme tiež videli, náboženské združenia, ktoré tolerujú živly nebezpečné pre jej členov, hoci sú pre verejnosť pohoršením, pretože vylúčenie týchto osôb by im spôsobilo utrpenie. Hovoriť proti móde a nemorálnym tancom, presadzovať filmovú cenzúru bez laxnosti, zdá sa, že to všetko je nakoniec bez lásky práve preto, že to „spôsobuje bolesť“. V tejto súvislosti sme sa dozvedeli o osobe, ktorá odrádzala od kampane proti nemravným časopisom, pretože takáto iniciatíva by „ublížila“ vydavateľom, ktorých duše treba zachrániť!

Toto dlhé odbočenie bolo potrebné, aby sme sa lepšie zamerali na problém formulovaný na začiatku, podľa ktorého pre „dobré srdce“ je akákoľvek nenávisť nevyhnutne hriechom. Môže sa takéto vyhlásenie urobiť v súlade s katolíckou náukou?

Pri pomyslení na nebezpečnú zúrivosť masy „dobrosrdečných“, ktorej je Brazília plná, sa len ťažko odvážime položiť túto otázku. A určite nebudeme odpovedať v našom mene. Ale budeme hovoriť veľkým a autorizovaným hlasom svätého Tomáša. Toto urobíme v nasledujúcom článku.

(*Časopis Catolicismo*, október 1953).

Jana z Arku je typickým príkladom hrdinskej cnosti,

*praktizovanej nielen aktmi chvály a potlesku,
ale aj hnevu a reakcie.*

*Vzor kresťanskej bojovnosti,
jej obdivuhodné odpovede v nespravodlivom procese, ktorý podstúpila,
sú apológiou cnosti,
v boji o porazenie zla.*

Potom, keď sa jej sudcovia spýtali, či svätá Katarína a svätá Margita nenávidia Angličanov,

Jana z Arku odpovedala:

„Milujú to, čo miluje náš Pán, a nenávidia to, čo nenávidí Boh.“

– „Nenávidí Boh Angličanov?“ sudcovia pokračovali. –

*„O láske alebo nenávisti, ktorú má Boh k Angličanom, neviem nič“,
odpovedala svätica;*

*„viem však úplne naisto, že z Francúzska budú vyhnaní všetci,
okrem tých, ktorí tu zomrú.“*

Rozbujnený lev, heraldický symbol bojovnosti, označený starodávnym tau, ktorý je vo videní Ezechiela (Ez, 9,4) označením tých, ktorí sa nevedia usmievať nad nepravosťou svojich bratov. Nápis reprodukuje niektoré z mnohých ohnivých varovaní pred činiteľmi nepravosti, ktoré sa nachádzajú v Starom zákone.

Inimicitias ponam: *Nepriateľstvo ustanovujem... medzi tvoje potomstvo a jej potomstvo* (Gn, 3,15)

Scribae et pharisaei hypocritae: *pokryteckí zákonníci a farizeji* (Mt, 23,13)

Serpentes, genimina viperarum: *hadi, hadie plemeno* (Mt, 23,33)

Pleni hypocrisi a nepravosti: *ste plný pokrytectva a nepravosti.* (Mt, 23, 28)

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/romanticka-deformacia-lasky-dobre-srdce/>